

## วันน้ำโลก (World Water Day)

นายพงษ์พันธ์ มุลมงคล  
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ



วันน้ำของโลก (World Day for Water หรือชื่อที่ไม่เป็นทางการคือ World Water Day) ตรงกับวันที่ ๒๒ มีนาคมของทุกปี เนื่องจากองค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และอาจก่อให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น ในปี ค.ศ.๑๙๙๒ สมัชชาสหประชาชาติ ได้ประกาศให้วันที่ ๒๒ มีนาคม ของทุกปีเป็น “วันน้ำของโลก” หรือ “World Day for Water” เพื่อระลึกถึงความสำคัญของน้ำ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในโลก

อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวใน หมู่่มวล มนุษยชาติ ในเรื่องการอนุรักษ์น้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนดำเนินการตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมสหประชาชาติปี ๑๙๙๒ ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือที่เรียกกันว่า Agenda ๒๑ จัดโดยองค์การน้ำแห่งสหประชาชาติ (UN Water) ซึ่งในแต่ละปีจะมีหน่วยงาน ในสังกัดองค์การสหประชาชาติรับผิดชอบในการร่วมจัดงาน

### การจัดกิจกรรมการประชุมระหว่างประเทศ

มีการจัดกิจกรรมการประชุมระหว่างประเทศ ว่าด้วยเรื่องน้ำของโลกขึ้นที่ประเทศ ต่างๆ ดังนี้

ครั้งที่ ๑: ปี ๒๕๔๐ ณ ประเทศโมร็อกโก ครั้งที่ ๒ : ปี ๒๕๔๓ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ครั้งที่ ๓ : ปี ๒๕๔๖ ณ ประเทศญี่ปุ่น

ในการประชุมหนแรกนั้น ผู้เข้าประชุมได้ร่วมกำหนด “หลักจริยธรรมในการใช้น้ำครั้งใหม่” เพื่อต่อสู้กับปัญหาการขาดแคลนน้ำโลก ดังนั้น การประชุมน้ำโลกในครั้งที่สองจึงเป็นการสานต่องานที่ทำค้างไว้ โดยจะมีการผลักดัน “แผนปฏิบัติการ” สำหรับน้ำในอีก ๒๕ ปีข้างหน้า เพื่อให้ชาวโลกมีน้ำสะอาดไว้ดื่มกิน ชำระร่างกาย และทำการเกษตรอย่างทั่วถึงในปี ๒๕๖๘ ผู้รับหน้าที่ทำงาน คือ “คณะกรรมการโลกว่าด้วยน้ำสำหรับศตวรรษที่ ๒๑” ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงปารีส ฝรั่งเศส คณะกรรมการชุดนี้ตั้งเป้าหมายว่า จะเพิ่มการลงทุนในการจัดหา น้ำทั่วโลกขึ้นเป็นปีละ ๑๘๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ โดยมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติได้มีสารเนื่องในวันน้ำโลก

/โดยยั่วว่า...

โดยย้ำว่า “น้ำสะอาดเป็นสิ่งพิเศษ ในศตวรรษใหม่นี้ยังไม่มีเทคโนโลยีใดที่สามารถผลิตน้ำได้ น้ำจึงไม่มีสิ่งใดมาแทนที่ หรือทดแทนได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเห็นคุณค่าของน้ำและรักษาทรัพยากรนี้ไว้” เลขาธิการยูเอ็นยังได้เรียกร้องให้ประชาคมโลกใช้น้ำอย่างรับผิดชอบ เพื่อให้คนจนและคนรวยได้รับน้ำอย่างเท่าเทียมกัน ในราคาที่หาซื้อได้ และว่าสิ่งท้าทายของมนุษยชาติก็คือ การจัดการทรัพยากรเพื่อการอนุรักษ์น้ำ คุณภาพของน้ำ และปริมาณน้ำ ซึ่ง “สตรีเพศ” ในฐานะผู้จัดการครอบครัวจะต้องมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้

นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นทั่วโลกว่า น้ำเป็นสิ่งสำคัญ และมีบทบาทในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นชาวโลกต้องยกระดับความรู้ในเรื่องการหมุนเวียนนำน้ำมาใช้ใหม่ และการเพิ่มสมรรถวิสัยต่อการจัดการทรัพยากรน้ำที่หายากนี้ ซึ่งทั้งหมดนี้จะบรรลุผลได้ด้วยการตั้งสติปัญญาของมนุษย์ออกมาใช้ และส่งเสริมวัฒนธรรมการอนุรักษ์น้ำ ตลอดจนการ “ปฏิวัติสีน้ำเงิน”

หน่วยงานของสหประชาชาติมี ๒ แห่ง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเรื่องน้ำโดยตรง คือ ๑. องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (เอสเคป)

ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำทั่วโลก ซึ่งน่าสนใจและมีหลายเรื่องที่คนทั่วๆไปยังไม่รู้และนึกไม่ถึง กล่าวคือ ยูเนสโกและ เอสเคประบุว่า พื้นผิวโลก ๒ ใน ๓ ปกคลุมด้วยน้ำแต่เป็น “น้ำเค็ม” จากทะเลและมหาสมุทรทั้งหมด ส่วน “น้ำจืด” ซึ่งจำเป็นต่อการยังชีพของมนุษย์นั้น ครอบคลุมเพียงร้อยละ ๑ ของผิวโลกเท่านั้น แต่ “แหล่งน้ำจืด” ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณขั้วโลกเหนือ, ใต้และธารน้ำแข็ง หรือซิมอยู่ใต้ผิวดินลึก จนมนุษย์ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ส่วนแหล่งน้ำจืดที่ใช้ได้จริงมีเพียงร้อยละ ๐.๒๕ เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่หาได้จากแม่น้ำ ทะเลสาบ และแหล่งน้ำใต้ดิน

แหล่งน้ำจืดเพียงน้อยนิดนี้เองที่เป็นตัวหล่อเลี้ยงชีวิต พลโลกกว่า ๖,๐๐๐ ล้านคน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมไม่เพียงพอ ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำของมนุษย์กลับมีมากขึ้นทุกวัน และมีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่มีบันยะบันยัง ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของน้ำจืด จนตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายอย่างยิ่ง ยูเอ็นได้ยกตัวอย่างพฤติกรรมการณ์การใช้น้ำของมนุษย์ว่า ในแต่ละวันมนุษย์ต้อง

- ดื่มน้ำอย่างน้อย ๒-๕ ลิตร
- ใช้ชักโครกโถส้วม ๕-๑๕ ลิตร
- ใช้อาบน้ำ ๕๐-๒๐๐ ลิตร
- ใช้น้ำเพื่อการชลประทานและการเกษตร รวบรวม ๗๐ ของน้ำทั้งหมด แต่ครึ่งหนึ่งต้องสูญเปล่า เพราะซึมลงไปในดินหรือไม่ก็ระเหยขึ้นสู่อากาศหมด

กรุงเทพมหานครของไทย ได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่เมืองที่ผลาญทรัพยากรน้ำมากที่สุดในโลก เฉลี่ยแล้วใช้น้ำราว ๒๖๕ ลิตรต่อคนต่อวัน ขณะที่ชาวฮ่องกงใช้น้ำเปลืองน้อยที่สุดในโลก เพียง ๑๑๒ ลิตร ต่อคนต่อวัน

การใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่รับผิดชอบทำให้การไหลเวียนของ แม่น้ำหยุดชะงักลง ระดับน้ำในแม่น้ำและน้ำใต้ดินลดลงอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ลุ่มดินเปียกหายไป สภาพปนเปื้อนพิษจากมลพิษต่างๆทำให้คุณภาพน้ำลดลง จำนวนน้ำสะอาดก็ลดลงเช่นกัน นอกจากนี้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรโลกก็มีส่วนทำให้จำนวนน้ำจืดสำหรับใช้ในรายบุคคลลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ที่น่าเป็นห่วงคือ น้ำที่ปนเปื้อนมลพิษและขาดสุขลักษณะเป็นสาเหตุทำให้เด็กทารกในเอเชียและแอฟริกาเสียชีวิตกว่าปีละ ๕ แสนคน นอกจากนี้สถิติของสหประชาชาติเมื่อสิ้นปี๒๕๔๒ พบว่ามีประชากรโลกราว ๒,๔๐๐ ล้านคน ไม่ได้ได้รับความสะดวกสบายจากระบบสุขอนามัยเกี่ยวกับน้ำที่ทันสมัย หน่วยงานของสหประชาชาติได้เสนอแนะทางออกในปัญหานี้หลายข้อ อาทิ การอนุรักษ์น้ำ, การบำบัดน้ำเสีย, การปรับเปลี่ยนหมุนเวียนนำน้ำกลับมาใช้ใหม่, การจัดการเรื่องน้ำและดินให้เหมาะสม, การทำวิจัยแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่, ออกกฎหมายการใช้น้ำที่ทันสมัย, การจัดสรรน้ำอย่างเสมอภาค และการปลูกจิตสำนึกในหมู่ประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของน้ำ ยิ่งกว่านั้น การแก้ปัญหาเรื่องน้ำยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่า

/จะเป็นตัวบุคคล...

จะเป็นตัวบุคคล, องค์กร, อาสาสมัคร, ภาคอุตสาหกรรม, รัฐบาลท้องถิ่น, รัฐบาลกลาง ตลอดจน องค์กรระหว่างประเทศ และในการประชุมครั้งที่ ๓ ณ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยได้เป็นส่วนหนึ่งที่จะเข้าร่วมการประชุมดังกล่าวร่วมกับ ประเทศอื่นๆ อีกประมาณ ๒๐๐ ประเทศ การประชุมครั้งนี้ รัฐบาลไทยจะมีส่วนร่วมที่สำคัญในการประชุม ๓ ประการ

๑. การเสนอรายงานโครงการประเมินสถานการณ์น้ำของโลกในส่วนของประเทศไทยกรณี ศึกษาการพัฒนาและบริหารลุ่มน้ำเจ้าพระยา
๒. การเสนอแผนปฏิบัติการทรัพยากรน้ำ ของประเทศไทย
๓. การประชุมและจัดทำแถลงการณ์ร่วมระดับรัฐมนตรี

การประชุมระดับโลกทุกครั้งที่ผ่านมา สถาบันการจัดการน้ำระหว่างประเทศหรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่มีบทบาท เป็นผู้สนับสนุนการประชุมดังกล่าว อาทิเช่น World Water Council (WWC), Global Water Partnership (GWP) และธนาคารโลก ต่างใช้โอกาสนี้ในการนำเสนอทิศทางหรือการจัดการทรัพยากรน้ำและการแบ่งปันผลประโยชน์ (Water Resources Management and Benefit Sharing) โดยมีประเด็นใจ กลาง ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐ เอกชน (Public Private Partnership)
๒. เชื้อนกับการ Development Partnership)
๓. ค่าคืนทุน (Cost Recovery)
๔. การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (Integrated Water Resources Management)

ซึ่งสรุปในแต่ละประเด็นได้ดังนี้ การแปรรูปกิจการประปาหรือระบบชลประทานของรัฐ (Privatization) ภายใต้แนวทาง ที่เรียกว่า Public Private Partnership (PPP) ซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกผลักดันจาก การประชุมระดับนานาชาติมาก่อนหน้านี้แล้ว เช่น การประชุมเรื่องน้ำจืดโลกที่กรุงบอนน์ เยอรมนี เดือนธันวาคม ๒๕๔๔ หรือ การประชุมที่โจฮันเนสเบิร์ก อังกฤษ แนวทางเช่นนี้ถูกใช้เพื่อรองรับความชอบธรรมให้บริษัทข้ามชาติ ด้านกิจการน้ำ ประปาเข้ามา ลงทุนหรือรับสัมปทานในประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย ซึ่งในหลาย ประเทศได้เกิดปัญหาความขัดแย้งในสังคมสูงมาก เช่น ประเทศโบลีเวีย

แนวความคิดในเรื่องการคิดค่าคืนทุนระบบชลประทานหรือระบบ การลงทุนด้านการจัดหาน้ำเพื่อเป็น หลักประกันให้กับบริษัทที่มาลงทุนในแต่ละประเทศ และการส่งเสริมระบบการค้าเสรีของโลก การส่งเสริมโครงการ พัฒนาแหล่งน้ำในรูปแบบของเขื่อนขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเพื่อการบรรเทาน้ำท่วม ซึ่งผลักดัน โดย UNDP ได้จัดทำโครงการ Damand Development Partnership และ World Commission on Dam (WCD) การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ หรือ Integrated Water Resources Management (IWMI) โดยมีแนวทาง ให้เกิดองค์กรระดับลุ่มน้ำ เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด (โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ)

อ้างอิง : เว็บไซต์ สารสนเทศ ภัยธรรมชาติ . วันน้ำโลก (World Water Day)

สืบค้นที่ <http://clonedbabies.com>